

# **Jurisprudentie Internetrecht**

2015-2019

## **Serie voor de rechtspraktijk**

1. Praktijkboek Mededingingsrecht
2. Inleiding Financieel Recht
3. De belangen van de klant en de bank
4. De markt(on)macht van de overheid
5. Handboek Huurrecht Bedrijfsruimte
6. Handboek Legal Risk Management
7. Zorgplicht bij financiële dienstverlening
8. Jurisprudentie Internetrecht 2015-2019

# **Jurisprudentie Internetrecht**

2015-2019

5<sup>e</sup> druk

M. van der Linden

A.R. Lodder

ISBN 978 90 77847 12 1

© 2019 5e druk, Uitgeverij Den Hollander

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van de uitgever worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt.

Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb. 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht Hoofddorp (Postbus 3051, 2130 KB).

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever(s) geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor gevolgen hiervan.

# VERKORTE INHOUDSOPGAVE

<b>Verkorte inhoudsopgave</b>	V	
<b>Uitgebreide inhoudsopgave</b>	VII	
<b>Voorwoord</b>	XXIII	
1	Wisselwerking online en offline	1
	1.1 Relatie virtueel en fysiek	2
	1.2 Internet als argument of bewijs	6
2	Terrorisme: aansluiten en afreizen	11
3	Elektronische overheid	21
	3.1 Procedurele eisen en termijnen	21
	3.2 Openbaarheid van bestuur	26
4	Uitingsdelicten	35
	4.1 Bedreiging en opruiing	35
	4.2 Pedohunting	39
	4.3 Belediging en smaad	41
	4.4 Belaging	47
5	Domeinnamen	51
6	Tussenpersonen	57
	6.1 Bijzondere tussenpersonen	58
	6.2 NAW-gegevens	61
	6.3 Bij onrechtmatige uitingen	67
	6.4 Handelsplatform	72
7	Internettoepassingen	75
	7.1 Mobiel internetgebruik en cloud	75
	7.2 E-mail	78
	7.3 Bitcoins	83
8	Vrijheid van meningsuiting	89
	8.1 Journalist / columnist	90
	8.2 Kenmerkende eigenschappen internetcommunicatie	91
	8.3 Hoor en wederhoor	95
	8.4 Ontvangstvrijheid	96

9	Privacy en persoonsgegevens	99
	9.1 Recht om vergeten te worden	100
	9.2 Schandpaal door OM	110
	9.3 Verkeersgegevens	112
10	Arbeid en uitkeringen	117
	10.1 Uitkeringsfraude	117
	10.2 Ontslag	122
11	Social media	127
	11.1 Facebook: rol en betekenis vrienden	127
	11.2 Gezag en omgang met kinderen	132
12	Content en IE bescherming	137
	12.1 Hyperlinks	137
	12.2 Downloaden en billijke vergoeding	140
	12.3 Auteursrecht	145
	12.4 Scraping van databanken	154
13	Cybercrime	157
	13.1 Hacken en dDos	157
	13.2 (Marktplaats)oplichting	162
	13.3 Identiteitsfraude	168
	13.4 Opsporingsbevoegdheden	175
	13.5 Phishing en malware	181
14	Zedendelicten	191
	14.1 Kinderporno	191
	14.2 Grooming	198
	14.3 Cyberpesten en sextortion	202
15	Elektronische handel	207
	15.1 Totstandkoming, levering en recht op retour	207
	15.2 Informatieplichten	213
	15.3 Algemene voorwaarden	218
	15.4 Online gokken	221
	15.5 Sharing economy	227
	15.6 Reclame en recensies	230
16	Handel in verboden goederen	237
	16.1 Drank, drugs en vuurwerk	237
	16.2 Medicijnen	238
17	Internet ‘struggles’	243
	17.1 Voortschrijdende technologie en kwalificatieproblemen	243
	17.2 Jurisdictie	249
	17.3 Netneutraliteit	254

# UITGEBREIDE INHOUDSOPGAVE

<b>Verkorte inhoudsopgave</b>	V
<b>Uitgebreide inhoudsopgave</b>	VII
<b>Voorwoord</b>	XXIII
<i>1 Wisselwerking online en offline</i>	1
1.1 Relatie virtueel en fysiek	1
1.1.1 Rechtbank Rotterdam 15 maart 2016 (seksueel binnendringen), ECLI:NL:RBROT:2016:1928	3
1.1.2 Hoge Raad 31 mei 2016 (virtueel trainingskamp), ECLI:NL:HR:2016:1011	3
1.1.3 HvJ EU 10 november 2016 (uitlenen e-books), zaak C-174/15, ECLI:EU:C:2016:856	4
1.1.4 Hoge Raad 10 oktober 2017 (examenfraude Ibn Ghaldoun), ECLI:NL:HR:2017:2573	5
1.1.5 Rechtbank Rotterdam 3 mei 2018 (Poke-a-Cops), ECLI:NL:RBROT:2018:5142	6
1.1.6 Gerechtshof 's-Hertogenbosch 17 december 2018 (op afstand verkrachten met vibrator), ECLI:NL:GHSHE:2018:5272	6
1.2 Internet als argument of bewijs	6
1.2.1 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 21 juli 2015 (zoektermen), ECLI:NL:GHARL:2015:5406	7
1.2.2 Hoge Raad 29 maart 2016 (Aloë capensis), ECLI:NL:HR:2016:522	8
1.2.3 Centrale Raad van Beroep 7 juli 2016 (loggegevens), ECLI:NL:CRVB:2016:2535	8
1.2.4 Rechtbank Limburg 28 maart 2018 (gebruikte zoektermen als bewijs), ECLI:NL:RBLIM:2018:2940	9
<i>2 Terrorisme: aansluiten en afreizen</i>	11
2.1.1 Gerechtshof Den Haag 27 januari 2015 (training voor terrorisme), ECLI:NL:GHDHA:2015:83	12
2.1.2 Rechtbank Den Haag 10 december 2015 (Haagse ronselorganisatie), ECLI:NL:RBDHA:2015:14365	13

2.1.3	Rechtbank Gelderland 15 juni 2016 (Syriëgangers), ECLI:NL:RBGEL:2016:3239	14
2.1.4	Gerechtshof Den Haag 20 juni 2016 (terroristische training), ECLI:NL:GHDHA:2016:1733	15
2.1.5	Gerechtshof Den Haag 7 juli 2016 (Syriestrijder), ECLI:NL:GHDHA:2016:1978	16
2.1.6	Gerechtshof Den Haag 7 juli 2016 (opruimende filmpjes), ECLI:NL:GHDHA:2016:1979	16
2.1.7	Rechtbank Den Haag 27 juni 2017 (Abu Waheeb Sahawaal Jager), ECLI:NL:RBDHA:2017:6922	17
2.1.8	Gerechtshof Den Haag 6 oktober 2017 (Syriëganger), ECLI:NL:GHDHA:2017:2854	18
2.1.9	Gerechtshof Den Haag 18 april 2018 (terroristische zelfstudie), ECLI:NL:GHDHA:2018:815	18
3	<i>Elektronische overheid</i>	21
3.1	Procedurele eisen en termijnen	21
3.1.1	Rechtbank Noord-Nederland 17 maart 2016 (belastingaangifte), ECLI:NL:RBNNE:2016:1570	22
3.1.2	Hoge Raad 22 november 2016 (Volmaakt via e-mail), ECLI:NL:HR:2016:2654	23
3.1.3	Centrale Raad van Beroep 14 maart 2017 (melding), ECLI:NL:CRVB:2017:1019	24
3.1.4	Centrale Raad van Beroep 4 augustus 2017 (bezwaarschrift zonder DigiD), ECLI:NL:CRVB:2017:2705	24
3.1.5	Rechtbank Den Haag 3 oktober 2017 (beroep langs elektronische weg), ECLI:NL:RBDHA:2017:12722	25
3.1.6	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 13 februari 2018 (kenbaarheid tarieventabel), ECLI:NL:GHARL:2018:1360	26
3.2	Openbaarheid van bestuur	26
3.2.1	Rechtbank Overijssel 26 maart 2015 (instemmingsverklaringen), ECLI:NL:RBOVE:2015:1518	27
3.2.2	Gerechtshof 's-Hertogenbosch 1 oktober 2015 (leges omgevingsvergunning), ECLI:NL:GHSHE:2015:3888	28
3.2.3	Voorzieningenrechter Rechtbank Rotterdam 9 maart 2016 (Barendrecht), ECLI:NL:RBROT:2016:1754	28
3.2.4	Rechtbank Amsterdam 6 juli 2016 (EJI-ICT project), ECLI:NL:RBAMS:2016:4143	29
3.2.5	Rechtbank Den Haag 9 december 2016 (Stichting Argus), ECLI:NL:RBDHA:2016:15526	30
3.2.6	Raad van State 21 december 2016 (openbare besluitenlijst), ECLI:NL:RVS:2016:3364	31
3.2.7	Rechtbank Zeeland-West-Brabant 18 mei 2017 (misbruik Who), ECLI:NL:RBZWB:2017:3307	31
3.2.8	Raad van State 28 februari 2018 (besluitenlijst op internet), ECLI:NL:RVS:2018:702	32



4	<i>Uitingsdelicten</i>	35
4.1	Bedreiging en opruiïng	35
4.1.1	Rechtbank Gelderland 28 december 2016 (aanslagen Brussel vergoelijken), ECLI:NL:RBGEL:2016:7034	36
4.1.2	Rechtbank Noord-Holland 11 februari 2016 (bedreiging V&D), ECLI:NL:RBNHO:2016:1023	37
4.1.3	Hoge Raad 9 januari 2018 (schietschijf in spel), ECLI:NL:HR:2018:24	38
4.1.4	Gerechtshof Den Haag 2 mei 2017 (every muslim), ECLI:NL:GHDHA:2017:1224	38
4.1.5	Rechtbank Amsterdam 28 maart 2019 (dreigen met schoolshoot), ECLI:NL:RBAMS:2019:2239	39
4.1.6	Rechtbank Amsterdam 30 april 2019 (Telegram), ECLI:NL:RBAMS:2019:3055	39
4.2	Pedohunting	39
4.2.1	Rechtbank Gelderland 16 maart 2015 (opruiïng via Twitter), ECLI:NL:RBGEL:2015:1746	40
4.2.2	Hoge Raad 13 maart 2018 (smaadschrift via Facebook), ECLI:NL:HR:2018:331	41
4.3	Belediging en smaad	42
4.3.1	Rechtbank Noord-Holland 23 maart 2015 (Kultuurkamer), ECLI:NL:RBNHO:2015:2320	42
4.3.2	Gerechtshof Amsterdam 22 maart 2016 (racistische thread), ECLI:NL:GHAMS:2016:1100	43
4.3.3	Rechtbank Midden-Nederland 20 juli 2016 (politiejassen), ECLI:NL:RBMNE:2016:4083	44
4.3.4	Rechtbank Amsterdam 18 mei 2017 (belediging Sylvana Simons), ECLI:NL:RBAMS:2017:3344	44
4.3.5	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 22 november 2017 (verwoesten van kinderlevens), ECLI:NL:GHARL:2017:10229	45
4.3.6	Rechtbank Amsterdam 29 mei 2018 (themazitting discriminatie), ECLI:NL:RBAMS:2018:3932	45
4.3.7	Hoge Raad 26 juni 2018 (homofobe rap), ECLI:NL:HR:2018:1003	46
4.4	Belaging	47
4.4.1	Rechtbank Gelderland 30 december 2014 (waxinelichtgooier), ECLI:NL:RBGEL:2014:8013	48
4.4.2	Rechtbank Rotterdam 17 februari 2016 (stalking na stage), ECLI:NL:RBROT:2016:1265	48
4.4.3	Gerechtshof Den Haag 23 februari 2016 (schoolgaande tieners), ECLI:NL:GHDHA:2016:610	49
4.4.4	Rechtbank Gelderland 26 juli 2016 (geen goede moeder), ECLI:NL:RBGEL:2016:4163	50

5	<i>Domeinnamen</i>	51
5.1.1	Rechtbank Midden-Nederland 4 maart 2015 (Fuelplaza vs. Gaos), ECLI:NL:RBMNE:2015:1063	52
5.1.2	Voorzieningenrechter Rechtbank Rotterdam 20 maart 2015 (S'Oranje), ECLI:NL:RBROT:2015:2166	52
5.1.3	Hoge Raad 11 december 2015 (artiestenverloning), ECLI:NL:HR:2015:3554	53
5.1.4	Rechtbank Den Haag 16 december 2015 (Dungs), ECLI:NL:RBDHA:2015:14357	53
5.1.5	Rechtbank Overijssel 4 januari 2016 (Bebo), ECLI:NL:RBOVE:2016:2	54
5.1.6	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 19 augustus 2016 (Previder vs. Privider), ECLI:NL:GHARL:2016:5859	55
5.1.7	Hoge Raad 30 november 2018 (Dungs), ECLI:NL:HR:2018:2221	56
6	<i>Tussenpersonen</i>	57
6.1	Bijzondere tussenpersonen	58
6.1.1	HvJ EU 15 september 2016 (Tobias Mc Fadden), zaak C-484/14, ECLI:EU:C:2016:689	58
6.1.2	Hoge Raad 29 juni 2018 (TPB vervolg), ECLI:NL:HR:2018:1046	59
6.1.3	HvJ 7 augustus 2018 (verhuur van IPadressen), ECLI:EU:C:2018:639	60
6.1.4	Hoge Raad 5 april 2019 (Usenet), ECLI:NL:HR:2019:503	61
6.2	NAW-gegevens	61
6.2.1	Rechtbank Amsterdam 28 januari 2015 (Berilex UPC), IEF 1460	62
6.2.2	Voorzieningenrechter Amsterdam 25 juni 2015 (Wraakporno/ NAW-gegevens van Facebook), ECLI:NL:RBAMS:2015:3984	63
6.2.3	Rechtbank Midden-Nederland 16 december 2015 (Spotweb app), ECLI:NL:RBMNE:2015:8974	64
6.2.4	Voorzieningenrechter Rechtbank Den Haag 11 mei 2016 (cadeauwinkel), ECLI:NL:RBDHA:2016:5505	64
6.2.5	Rechtbank Noord-Nederland 5 juli 2016 (neus), ECLI:NL:RBNHO:2016:5535	65
6.2.6	Rechtbank Zeeland-West-Brabant 21 september 2016 (Chantal vs. ROC), ECLI:NL:RBZWB:2016:5832	66
6.2.7	Gerechtshof 's-Hertogenbosch 10 juli 2018 (Usenet), ECLI:NL:GHSHE:2018:2824	67
6.3	Bij onrechtmatige uitingen	67
6.3.1	EHRM 16 juni 2015 (Delfi v. Estonia) Application no. 64569/09	68
6.3.2	EHRM 2 februari 2016 (MTE en Index.hu/Hongarije), zaaknr. 22947/13	69
6.3.3	Rechtbank Amsterdam 29 februari 2016 (recensies kinderdagverblijf), ECLI:NL:RBAMS:2016:987	70
6.3.4	EHRM 7 februari 2017 (Pihl tegen Zweden), Application no 74742/14	71

6.3.5	Rechtbank Midden-Nederland 26 oktober 2018 (aansprakelijke domeinnaamhouder), ECLI:NL:RBMNE:2018:5205	72
6.4	Handelsplatform	72
6.4.1	Rechtbank Noord-Nederland 14 maart 2017 (drankveiling), ECLI:NL:RBNNE:2017:881	73
7	<i>Internettoepassingen</i>	75
7.1	Mobiel internetgebruik en cloud	75
7.1.1	Gerechtshof Amsterdam 12 april 2016 (specificatie dataverkeer), ECLI:NL:GHAMS:2016:1426	76
7.1.2	Rechtbank Overijssel 1 februari 2017 (beslag op gegevens in de cloud), ECLI:NL:RBOVE:2017:417	76
7.1.3	Rechtbank Den Haag 30 mei 2018 (kwetsbaarheden Android), ECLI:NL:RBDHA:2018:6310	77
7.2	E-mail	78
7.2.1	Rechtbank Rotterdam 4 december 2015 (bedrijfsgevoelige info naar privé emailadres), RBROT:2015:8887	79
7.2.2	EHRM 12 januari 2016 (Barbulescu vs. Roemenie), Application no. 61496/08	79
7.2.3	Rechtbank Oost-Brabant 29 september 2016 (Paradigit), ECLI:NL:RBOBR:2016:5523	80
7.2.4	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 3 oktober 2017 (email in internationale handel), ECLI:NL:GHARL:2017:8585	81
7.2.5	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 30 januari 2018 (SourceLogic), ECLI:NL:GHARL:2018:974	82
7.2.6	Rechtbank Limburg 18 juli 2018 (Senor Tech), ECLI:NL:RBLIM:2018:6889	83
7.2.7	Gerechtshof Amsterdam 26 februari 2019 (email als opzegging), ECLI:NL:GHAMS:2019:635	83
7.3	Bitcoins	83
7.3.1	HvJ EU 22 oktober 2015 (geen BTW bij wisselen bitcoins), zaak C-264/14, ECLI:EU:C:2015:498	85
7.3.2	Rechtbank Amsterdam 14 februari 2018 (betaling in Bitcoin), ECLI:NL:RBAMS:2018:869	85
7.3.3	Rechtbank Midden-Nederland 15 februari 2018 (bitcoin minen), ECLI:NL:RBMNE:2018:368	86
7.3.4	Rechtbank Midden Nederland 3 april 2018 (NOCIS), ECLI:NL:RBMNE:2018:1183	86
7.3.5	Gerechtshof Den Haag 24 oktober 2018 (verbeurdverklaarde bitcoins), ECLI:NL:GHDHA:2018:2821	87
7.3.6	Gerechtshof Amsterdam 11 maart 2019 (witwassen met crypto's), ECLI:NL:GHSHE:2019:965	88

8	<i>Vrijheid van meningsuiting</i>	89
8.1	Journalist / columnist	90
8.1.1	Rechtbank Amsterdam 6 oktober 2016 (vlinderscime), ECLI:NL:RBAMS:2016:6282	90
8.2	Kenmerkende eigenschappen internetcommunicatie	91
8.2.1	Rechtbank Noord-Holland 11 maart 2016 (Dopper), ECLI:NL:RBNHO:2016:1879	91
8.2.2	Rechtbank Amsterdam 11 augustus 2016 (bestuursadviseur van burgemeester), ECLI:NL:RBAMS:2016:5299	92
8.2.3	Rechtbank Rotterdam 16 oktober 2015 (Ambachtzorg), ECLI:NL:RBROT:2015:7637	93
8.2.4	Rechtbank Rotterdam 8 februari 2017 (klachten over huisarts op FB), ECLI:NL:RBROT:2017:1031	93
8.2.5	Gerechtshof Den Haag 23 januari 2018 (webboek Pretium), ECLI:NL:GHDHA:2018:30	94
8.3	Hoor en wederhoor	95
8.3.1	Rechtbank Rotterdam 17 december 2015 (review op Google maps), RBROT:2015:9532	95
8.3.2	Rechtbank Midden-Nederland 20 april 2016 (drugsbaron), ECLI:NL:RBMNE:2016:2202	96
8.4	Ontvangstvrijheid	96
8.4.1	EHRM 1 december 2015 (Cengiz vs. Turkije), nrs. 48226/10 en 14027/11	96
8.4.2	Rechtbank Rotterdam 10 juni 2016 (TV schotel weg), ECLI:NL:RBROT:2016:4345	97
9	<i>Privacy en persoonsgegevens</i>	99
9.1	Recht om vergeten te worden	100
9.1.1	Gerechtshof Amsterdam 31 maart 2015 (Arthur van M.), ECLI:NL:GHAMS:2015:1123	101
9.1.2	Rechtbank Den Haag 12 januari 2017 (vastgoedmagnaat), ECLI:NL:RBDHA:2017:264	102
9.1.3	Rechtbank Overijssel 24 januari 2017 (over zichzelf afgeroepen), ECLI:NL:RBOVE:2017:278	103
9.1.4	Hoge Raad 24 februari 2017 (RTBF:geen belangenafweging), ECLI:NL:HR:2017:316	104
9.1.5	HvJ EU 9 maart 2017 (Manni) zaak C_398/15	105
9.1.6	Gerechtshof Den Haag 23 mei 2017 (RTBF verboden vuurwapenbezit), ECLI:NL:GHDHA:2017:1360	105
9.1.7	Rechtbank Amsterdam 15 februari 2018 (NRC-artikel), ECLI:NL:RBAMS:2018:1644	106
9.1.8	Rechtbank Amsterdam 22 maart 2018 (AirBnB filmer), ECLI:NL:RBAMS:2018:3357	107
9.1.9	Rechtbank Midden-Nederland 8 mei 2018 (faillissementsfraudeur), ECLI:NL:RBMNE:2018:2196	108

9.1.10	Gerechtshof Den Haag 5 juni 2018 (misdaadverslaggever), ECLI:NL:GHDHA:2018:1296	109
9.1.11	Rechtbank Midden-Nederland 14 november 2018 (schrijver), ECLI:NL:RBMNE:2018:5594	110
9.2	Schandpaal door OM	110
9.2.1	Hoge Raad 13 oktober 2015 (kopschopper), ECLI:NL:HR:2015:3024	111
9.2.2	Rechtbank Overijssel 16 maart 2018 (schandpaalfoto's), ECLI:NL:RBOVE:2018:806	112
9.3	Verkeersgegevens	112
9.3.1	HvJ EU 19 oktober 2016 (Breyer tegen Duitsland), zaak C-582/14, ECLI:EU:C:2016:779	113
9.3.2	HvJ EU 21 december 2016 (Tele2 Sverige), zaken C-203/15 en C-698/15	113
9.3.3	Gerechtshof Den Haag 14 maart 2017 (Snowden-onthullingen), ECLI:NL:GHDHA:2017:535	114
10	<i>Arbeid en uitkeringen</i>	117
10.1	Uitkeringsfraude	117
10.1.1	Centrale Raad van Beroep 31 maart 2015 (witgoed via marktplaats), ECLI:NL:CRVB:2015:979	118
10.1.2	Centrale Raad van Beroep 29 april 2015 (Begeleiding), ECLI:NL:CRVB:2015:1336	118
10.1.3	Centrale Raad van Beroep 4 augustus 2015 (boekenverkoop), ECLI:NL:CRVB:2015:2627	119
10.1.4	Centrale Raad van Beroep 12 januari 2016 (kleding en goederen via marktplaats), CRVB:2016:127	120
10.1.5	Centrale Raad van Beroep 7 juni 2016 (zangeres), ECLI:NL:CRVB:2016:2229	120
10.1.6	Rechtbank Limburg 9 augustus 2016 (in de tang), ECLI:NL:RBLIM:2016:6924	121
10.2	Ontslag	122
10.2.1	Centrale Raad van Beroep 16 juli 2015 (gevangenismedewerker), ECLI:NL:CRVB:2015:2374	122
10.2.2	Centrale Raad van Beroep 29 oktober 2015 (excessief internetgebruik), ECLI:NL:CRVB:2015:3789	123
10.2.3	Centrale Raad van Beroep 28 januari 2016 (ICT'er met coördinerende taken), ECLI:NL:CRVB:2016:349	123
10.2.4	Centrale Raad van Beroep 25 februari 2016 (chatten met Oost-Europese dames), ECLI:NL:CRVB:2016:657	124
10.2.5	Rechtbank Amsterdam 19 januari 2017 (purser KLM), ECLI:NL:RBAMS:2017:317	125
10.2.6	Rechtbank Amsterdam 15 september 2017 (kledingwinkel), ECLI:NL:RBAMS:2017:6700	126
10.2.7	Rechtbank Amsterdam 13 mei 2019 (hoogleraar arbeidsrecht), ECLI:NL:RBAMS:2019:3451	126

<i>11 Social media</i>	127
11.1 Facebook: rol en betekenis vrienden	127
11.1.1 Rechtbank Rotterdam 16 september 2014 (IJsselkids), ECLI:NL:RBROT:2014:7633	128
11.1.2 Rechtbank Amsterdam 28 mei 2015 (FB geen verantwoordelijke), ECLI:NL:RBAMS:2015:3659	128
11.1.3 HvJ EU 6 oktober 2015 (Schrems), zaak C-362/14, ECLI:EU:C:2015:650	129
11.1.4 Rechtbank Overijssel 18 maart 2016 (verduistering landbouwmachines), ECLI:NL:RBOVE:2016:1131	129
11.1.5 Gerechtshof 's-Hertogenbosch 18 oktober 2016 (Facebookvriend van notaris), ECLI:NL:GHSHE:2016:4685	130
11.1.6 Rechtbank Amsterdam 19 januari 2017 (Cabin Attendant KLM), ECLI:NL:RBAMS:2017:321	130
11.1.7 HvJ 5 juni 2018 (Datenschutz Schleswig- Holstein), zaak C-210/16, ECLI:EU:C:2018:388	131
11.2 Gezag en omgang met kinderen	132
11.2.1 Gerechtshof Den Haag 11 maart 2015 (uithuisplaatsing), ECLI:NL:GHDHA:2015:510	132
11.2.2 Rechtbank Noord-Nederland 2 september 2015 (15-jarige oplichter), ECLI:NL:RBNNE:2015:4159	133
11.2.3 Rechtbank Overijssel 18 september 2017 (kinderfoto's op Facebook), ECLI:NL:RBOVE:2017:3924	134
11.2.4 Rechtbank Gelderland 31 mei 2018 (gezagsgeschil), ECLI:NL:RBGEL:2018:2737	134
11.2.5 Rechtbank Den Haag 1 oktober 2018 (vloggende moeder), ECLI:NL:RBDHA:2018:13105	135
<i>12 Content en IE bescherming</i>	137
12.1 Hyperlinks	137
12.1.1 HvJ EU 8 september 2016 (GS Media vs. Sanoma), C-160/15, ECLI:EU:C:2016:644	138
12.1.2 Rechtbank Den Haag 11 januari 2017 (Nederland.FM), ECLI:NL:RBDHA:2017:218	138
12.1.3 HvJ EU 26 april 2017 (filmspeler) C-527/15	139
12.1.4 Rechtbank Limburg 9 mei 2018 (Leaper), ECLI:NL:RBLIM:2018:4395	140
12.2 Downloaden en billijke vergoeding	140
12.2.1 Rechtbank Den Haag 14 januari 2015 (Thuiskopie-AMvB), ECLI:NL:RBDHA:2015:798	141
12.2.2 Rechtbank Rotterdam 10 augustus 2016 (Siemens vs. Maverick Manufacturing), ECLI:NL:RBROT:2016:6240	142
12.2.3 Rechtbank Overijssel 25 oktober 2016 (softwaredownload door werknemer), ECLI:NL:RBOVE:2016:4111	143
12.2.4 Hoge Raad 20 januari 2017 (thuiskopie vergoedingen), ECLI:NL:HR:2017:59	143



12.2.5	Gerechtshof Den Haag 23 mei 2017 (AmvB thuiskopievergoedingen), ECLI:NL:GHDHA:2017:1359	143
12.2.6	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 24 april 2018 (illegale software download), ECLI:NL:GHARL:2018:3901	144
12.2.7	Rechtbank Den Haag 5 september 2018 (uitlatingen bewindspersoon), ECLI:NL:RBDHA:2018:10645	144
12.3	Auteursrecht	145
12.3.1	Rechtbank Amsterdam 20 mei 2015 (IISG), ECLI:NL:RBAMS:2015:3231	146
12.3.2	Rechtbank Amsterdam 17 augustus 2015 (foto op website), ECLI:NL:RBAMS:2015:5868	147
12.3.3	Gerechtshof Amsterdam 3 mei 2016 (Camilleri executie), ECLI:NL:GHAMS:2016:1757	148
12.3.4	Rechtbank Midden-Nederland 2 november 2016 (panoramafoto), ECLI:NL:RBMNE:2016:5518	148
12.3.5	Rechtbank Zeeland-West-Brabant 1 februari 2017 (disclaimer), ECLI:NL:RBZWB:2017:890	149
12.3.6	Rechtbank Amsterdam 3 februari 2017 (Pixfund), ECLI:NL:RBAMS:2017:318	150
12.3.7	Rechtbank Amsterdam 19 april 2017 (laat ondertitels vrij), ECLI:NL:RBAMS:2017:2353	151
12.3.8	Rechtbank Amsterdam 15 januari 2018 (foto van caravan), ECLI:NL:RBAMS:2018:133	151
12.3.9	Rechtbank Amsterdam 15 februari 2018 (Overstappen), ECLI:NL:RBAMS:2018:821	152
12.3.10	Rechtbank Den Haag 5 april 2018 (erfgoed Leiden), ECLI:NL:RBDHA:2018:3768	153
12.3.11	HvJ EU 18 oktober 2018 (Bastei Lübbe GmbH - Strotzer), zaak C-149/17, ECLI:EU:C:2018:841	153
12.4	Scraping van databanken	154
12.4.1	HvJ EU 15 januari 2015 (Ryanair v. PR Aviation), zaak C-30/14	154
12.4.2	Voorzieningenrechter Rechtbank Amsterdam 26 april 2016 (PropertyNL vs. RealNext), ECLI:NL:RBAMS:2016:2603	155
13	<i>Cybercrime</i>	157
13.1	Hacken en dDos	157
13.1.1	Rechtbank Den Haag 17 december 2014 (Hack GH Ziekenhuis), ECLI:NL:RBDHA:2014:15611	158
13.1.2	Rechtbank Oost-Brabant 13 juli 2015 (LCMS), ECLI:NL:RBOBR:2015:3980	159
13.1.3	Gerechtshof Den Haag 24 januari 2017 (webinject), ECLI:NL:GHDHA:2017:81	159
13.1.4	Rechtbank Den Haag 17 mei 2018 (Lizard Squad), ECLI:NL:RBDHA:2018:5775	160
13.1.5	Rechtbank Den Haag 30 augustus 2018 (disallow), ECLI:NL:RBDHA:2018:10451	160

13.1.6	Rechtbank Den Haag 7 maart 2019 (Mirai botnet), ECLI:NL:RBDHA:2019:2116	161
13.1.7	Hoge Raad 9 april 2019 (voltooid delict of poging), ECLI:NL:HR:2019:560	162
13.2	(Marktplaats)oplichting	162
13.2.1	Rechtbank Amsterdam 19 december 2014 (nepprofielen op datingsites), ECLI:NL:RBAMS:2014:8769	163
13.2.2	Hoge Raad 26 mei 2015 (Worldticketcentre), ECLI:NL:HR:2015:1336	163
13.2.3	Rechtbank Amsterdam 4 mei 2016 (PlanB4you), ECLI:NL:RBAMS:2016:2660	164
13.2.4	Hoge Raad 20 december 2016 (marktplaats oplichting), ECLI:NL:HR:2016:2889	164
13.2.5	Hoge Raad 10 januari 2017 (laptop via Marktplaats), ECLI:NL:HR:2017:22	165
13.2.6	Rechtbank Den Haag 21 november 2017 (oplichting bol.com), ECLI:NL:RBDHA:2017:14720	165
13.2.7	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 2 mei 2018 (zelfgebouwde webshops), ECLI:NL:GHARL:2018:4191	166
13.2.8	Rechtbank Midden-Nederland 4 mei 2018 (nagemaakte betaal-app), ECLI:NL:RBMNE:2018:1934	166
13.2.9	Rechtbank Amsterdam 9 mei 2018 (Ghanese rekeningen), ECLI:NL:RBAMS:2018:2984	167
13.2.10	Rechtbank Midden-Nederland 24 april 2019 (nepreisbureau), ECLI:NL:RBMNE:2019:1733	168
13.3	Identiteitsfraude	168
13.3.1	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 15 juni 2016 (chantage met webcam girls), ECLI:NL:GHARL:2016:4978	169
13.3.2	Rechtbank Midden-Nederland 24 februari 2017 (marktplaats-idfraude), ECLI:NL:RBMNE:2017:904	170
13.3.3	Hoge Raad 4 april 2017 (Ponypark City), ECLI:NL:HR:2017:579	171
13.3.4	Rechtbank Noord-Holland 18 mei 2017 (fucking bang), ECLI:NL:RBNHO:2017:4247	171
13.3.5	Rechtbank Limburg 11 oktober 2017 (lesbische vrouwen 25+), ECLI:NL:RBLIM:2017:10252	172
13.3.6	Rechtbank Gelderland 2 maart 2018 (cadeaubonnen), ECLI:NL:RBGEL:2018:957	172
13.3.7	Rechtbank Noord-Nederland 2 maart 2018 (identiteitsfraude WhatsApp), ECLI:NL:RBNNE:2018:727	173
13.3.8	Rechtbank Noord-Nederland 3 april 2018 (Temsche), ECLI:NL:RBNNE:2018:1273	174
13.3.9	Rechtbank Oost-Brabant 20 april 2018 (toegangskaarten), ECLI:NL:RBOBR:2018:1912	174
13.3.10	Rechtbank Amsterdam 16 mei 2018 (hacken van vrouwelijke bekende Nederlanders), ECLI:NL:RBAMS:2018:3297	175



13.3.11	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 13 december 2018 (zelfdoding na naaktfoto), ECLI:NL:GHARL:2018:10899	175
13.4	Opsporingsbevoegdheden	175
13.4.1	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 22 april 2015 (smartphone doorzoeking), ECLI:NL:GHARL:2015:2954	177
13.4.2	Rechtbank Limburg 28 oktober 2015 (onderzoek aan smartphone), ECLI:NL:RBLIM:2015:9128	177
13.4.3	Rechtbank Rotterdam 25 januari 2017 (teruggave van onttrokken bestanden), ECLI:NL:RBROT:2017:642	178
13.4.4	Rechtbank Limburg 13 februari 2017 (gesloten Facebookgroep), ECLI:NL:RBLIM:2017:1280	179
13.4.5	Rechtbank Amsterdam 16 februari 2017 (overlevering aan Tsjechië), ECLI:NL:RBAMS:2017:1041	180
13.4.6	Hoge Raad 4 april 2017 (onderzoek aan smartphone), ECLI:NL:HR:2017:584	180
13.5	Phishing en malware	181
13.5.1	Rechtbank Zeeland-West-Brabant 26 juni 2016 (malware), ECLI:NL:RBZWB:2016:3877	182
13.5.2	Rechtbank Den Haag 15 juli 2016 (phishing Rabobank), ECLI:NL:RBDHA:2016:8097	183
13.5.3	Rechtbank Rotterdam 20 juli 2016 (TorRAT), ECLI:NL:RBROT:2016:5814	184
13.5.4	Rechtbank Amsterdam 2 december 2016 (hotel receptionist), ECLI:NL:RBAMS:2016:7959	185
13.5.5	Rechtbank Rotterdam 7 april 2017 (banking malware), ECLI:NL:RBROT:2017:2815	185
13.5.6	Gerechtshof Den Haag 5 september 2017 (NjRAT), ECLI:NL:GHDHA:2017:2519	186
13.5.7	Rechtbank Den Haag 22 december 2017 (namaakwebshops), ECLI:NL:RBDHA:2017:15272	188
13.5.8	Gerechtshof Den Haag 25 september 2018 (phishing ING), ECLI:NL:GHAMS:2018:3951	188
13.5.9	Gerechtshof Den Haag 19 december 2018 (netwerkzoeking), ECLI:NL:GHDHA:2018:3529	189
13.5.10	Rechtbank Noord Holland 21 januari 2019 (Wehkamp), ECLI:NL:RBNHO:2019:402	190
14	<i>Zedendelicten</i>	191
14.1	Kinderporno	191
14.1.1	Rechtbank Noord-Nederland 12 december 2014 (zoektermen), ECLI:NL:RBNNE:2014:6406	192
14.1.2	Rechtbank Limburg 18 november 2015 (openlijk tentoonstellen), ECLI:NL:RBLIM:2015:9667	192
14.1.3	Rechtbank Midden-Nederland 9 februari 2016 (badkamerspiegel), ECLI:NL:RBMNE:2016:649	193

14.1.4	Rechtbank Amsterdam 18 maart 2016 (scoutingleider), ECLI:NL:RBAMS:2016:1474	194
14.1.5	Hoge Raad 7 februari 2017 (zich toegang verschaffen tot kinderporno), ECLI:NL:HR:2017:167	194
14.1.6	Gerechtshof Amsterdam 20 maart 2017 (CyberTipline), ECLI:NL:GHAMS:2017:934	195
14.1.7	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 3 mei 2017 (verminkte genitaliën), ECLI:NL:GHARL:2017:3680	195
14.1.8	Rechtbank Noord-Holland 11 juli 2017 (jeugdige onnadenkendheid), ECLI:NL:RBNHO:2017:6726	196
14.1.9	Rechtbank Gelderland 12 september 2017 (gepromoveerd criminoloog), ECLI:NL:RBGEL:2017:4685	196
14.1.10	Rechtbank Den Haag 14 september 2017 (vijfjarig meisje), ECLI:NL:RBDHA:2017:10942	197
14.2	Grooming	198
14.2.1	93. Rechtbank Rotterdam 4 juni 2015 (16 jarig meisje en oom), ECLI:NL:RBROT:2015:3947	199
14.2.2	Rechtbank Oost-Brabant 24 juli 2015 (Julianapark), ECLI:NL:RBOBR:2015:4757	199
14.2.3	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 4 november 2015 (grooming), ECLI:NL:GHARL:2015:8232	200
14.2.4	Gerechtshof 's-Hertogenbosch 13 december 2017 (poging tot grooming), ECLI:NL:GHSHE:2017:5513	201
14.2.5	Gerechtshof Den Haag 7 augustus 2018 (Europarlementarier), ECLI:NL:GHDHA:2018:1917	201
14.3	Cyberpesten en sextortion	202
14.3.1	Rechtbank Noord-Nederland 30 januari 2015 (vrachtwagenchauffeur), ECLI:NL:RBNNE:2015:1265	202
14.3.2	Rechtbank Amsterdam 28 juni 2016 (bedreiger Amanda Todd), ECLI:NL:RBAMS:2016:3883	203
14.3.3	Rechtbank Zeeland-West-Brabant 19 december 2016 (loverboy mensenhandel), ECLI:NL:RBZWB:2016:8092	203
14.3.4	Rechtbank Amsterdam 16 maart 2017 (disclosure), ECLI:NL:RBAMS:2017:1627	203
14.3.5	Rechtbank Midden-Nederland 4 september 2018 (huisgenoten filmen), ECLI:NL:RBMNE:2018:4268	205
14.3.6	Gerechtshof Amsterdam 14 december 2018 (Aydin C.), ECLI:NL:GHAMS:2018:4620	205
15	<i>Elektronische handel</i>	207
15.1	Totstandkoming, levering en recht op retour	207
15.1.1	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 26 mei 2015 (Nationale Zorggids), ECLI:NL:GHARL:2015:3715	208
15.1.2	Rechtbank Midden-Nederland 1 juni 2016 (annuleringskosten vakantieveiling), ECLI:NL:RBMNE:2016:2935	208

---

15.1.3	Rechtbank Rotterdam 21 september 2016 (boete ontbindingsrecht), ECLI:NL:RBROT:2016:7231	209
15.1.4	Rechtbank Rotterdam 12 januari 2017 (droger), ECLI:NL:RBROT:2017:751	210
15.1.5	Rechtbank Amsterdam 18 september 2017 (Direct Pay bewijs), ECLI:NL:RBAMS:2017:6794	210
15.1.6	Rechtbank Limburg 17 januari 2018 (Bralex), ECLI:NL:RBLIM:2018:310	211
15.1.7	Gerechtshof Den Haag 23 januari 2018 (Ryanair – PR Aviation), ECLI:NL:GHDHA:2018:61	211
15.1.8	College van Beroep voor het bedrijfsleven 5 februari 2019 (IBAN ontbreekt op retourformulier), ECLI:NL:CBB:2019:47	212
15.2	Informatieplichten	213
15.2.1	College van Beroep voor het bedrijfsleven 25 augustus 2015 (aanbieder SMS-diensten), ECLI:NL:CBB:2015:285	214
15.2.2	College van Beroep voor het bedrijfsleven 10 mei 2016 (Ierse luchtvaartmaatschappij), ECLI:NL:CBB:2016:103	214
15.2.3	HvJ EU 25 januari 2017 (BAWAG), zaak C-375/15	215
15.2.4	Rechtbank Rotterdam 22 juni 2017 (Pakketreizen), ECLI:NL:RBROT:2017:4650	216
15.2.5	Rechtbank Amsterdam 27 maart 2018 (snuggere consument), ECLI:NL:RBAMS:2018:1756	216
15.2.6	Rechtbank Amsterdam 18 juni 2018 (Tickets4U), ECLI:NL:RBAMS:2018:4237	217
15.3	Algemene voorwaarden	218
15.3.1	Rechtbank Midden-Nederland 1 april 2015 (computeronderdelen), ECLI:NL:RBMNE:2015:2116	218
15.3.2	HvJ EU 21 mei 2015 (CarsOnTheWeb), zaak C-322/14	219
15.3.3	HvJ EU 26 november 2015 (A1 Telekom Austria AG), zaak C-326/14	219
15.3.4	Rechtbank Noord-Holland 3 oktober 2018 (Capabel), ECLI:NL:RBNHO:2018:8050	220
15.4	Online gokken	221
15.4.1	Hoge Raad 27 februari 2015 (Pokerstars), ECLI:NL:HR:2015:471	221
15.4.2	Rechtbank Amsterdam 18 maart 2015 (zorgplicht gokaanbieder), ECLI:NL:RBAMS:2015:1452	222
15.4.3	Gerechtshof Amsterdam 25 oktober 2016 (Unibet), ECLI:NL:GHAMS:2016:4212	222
15.4.4	Raad van State 22 februari 2017 (boete online kansspelen), ECLI:NL:RVS:2017:484	223
15.4.5	Raad van State 6 september 2017 (winjouwdroomvilla), ECLI:NL:RVS:2017:2394	224
15.4.6	Raad van State 27 december 2017 (Bluemay), ECLI:NL:RVS:2017:3571	225

15.4.7	Raad van State 17 januari 2018 (Europacasino), ECLI:NL:RVS:2018:155	225
15.4.8	Raad van State 2 mei 2018 (Lotto), ECLI:NL:RVS:2018:1466	226
15.4.9	Raad van State 26 september 2018 (Nederlandse super casino games), ECLI:NL:RVS:2018:3130	227
15.5	Sharing economy	227
15.5.1	College van Beroep voor het bedrijfsleven 8 december 2014 (Uber/UberPOP), ECLI:NL:CBB:2014:450	228
15.5.2	Rechtbank Rotterdam 6 november 2015 (onderverhuur via Airbnb), ECLI:NL:RBROT:2015:7899	228
15.5.3	HvJ EU 10 april 2018 (Uber), ECLI:EU:C:2018:221	229
15.6	Reclame en recensies	230
15.6.1	Gerechtshof Den Haag 11 november 2014 (patisserie), ECLI:NL:GHDHA:2014:4670	230
15.6.2	Gerechtshof Amsterdam 7 juli 2015 (van de wal in de sloot), ECLI:NL:GHAMS:2015:2854	231
15.6.3	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 31 januari 2017 (Proximedia vs. Visualmedia), ECLI:NL:GHARL:2017:702	232
15.6.4	Gerechtshof Amsterdam 7 maart 2017 (Skyscanner), ECLI:NL:GHAMS:2017:739	232
15.6.5	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 28 maart 2017 (iClicks), ECLI:NL:GHARL:2017:2679	233
15.6.6	Gerechtshof Den Haag 30 mei 2017 (Spartanrace), ECLI:NL:GHDHA:2017:1533	234
15.6.7	Rechtbank Amsterdam 25 oktober 2017 (kinderdagverblijf), ECLI:NL:RBAMS:2017:8063	234
16	<i>Handel in verboden goederen</i>	237
16.1	Drank, drugs en vuurwerk	237
16.1.1	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 7 juli 2016 (MDMA), ECLI:NL:GHARL:2016:5563	237
16.1.2	Gerechtshof 's-Hertogenbosch 7 maart 2018 (illegaal vuurwerk uit Polen), ECLI:NL:GHSHE:2018:919	238
16.2	Medicijnen	238
16.2.1	HvJ EU 19 oktober 2016 (Deutsche Parkinson Vereinigung), zaak C-148/15, ECLI:EU:C:2016:776	239
16.2.2	College van Beroep voor het bedrijfsleven 18 juli 2017 (diergeneesmiddelen), ECLI:NL:CBB:2017:295	240
16.2.3	Rechtbank Gelderland 6 november 2018 (zich aandienen als geneesmiddel), ECLI:NL:RBGEL:2018:4857	241

---

17	<i>Internet ‘struggles’</i>	243
17.1	Voortschrijdende technologie en kwalificatieproblemen	243
17.1.1	Rechtbank Den Haag 17 december 2014 (Praline), ECLI:NL:RBDHA:2014:15671	244
17.1.2	Hoge Raad 9 januari 2015 (PS2 is spelcomputer), ECLI:NL:HR:2015:30	244
17.1.3	College van Beroep voor het bedrijfsleven 22 januari 2015 (verspreiding in art. 5:58 Wft), ECLI:NL:CBB:2015:6	245
17.1.4	Hoge Raad 11 september 2015 (iPad is computer), ECLI:NL:HR:2015:2496	246
17.1.5	Rechtbank Noord-Holland 17 augustus 2016 (huurkoop website en domeinnaam), ECLI:NL:RBNHO:2016:6239	246
17.1.6	HvJ EU 7 maart 2017 (BTW over digitale boeken), zaak C-390/15	247
17.1.7	Centrale Raad van Beroep 6 juni 2017 (beeldschermprint), ECLI:NL:CRVB:2017:2001	247
17.1.8	Rechtbank Midden-Nederland 7 juni 2018 (briefgeheim en chats), ECLI:NL:RBMNE:2018:2655	248
17.2	Jurisdictie	249
17.2.1	HvJ EU 22 januari 2015 (Pez Hejduk), zaak C-441/13, ECLI:EU:C:2015:28	250
17.2.2	Hoge Raad 3 juni 2016 (Dahabshii), ECLI:NL:HR:2016:1054	250
17.2.3	Rechtbank Noord-Holland 31 augustus 2016 (Jaatogg), IT 2136	251
17.2.4	Rechtbank Den Haag 1 februari 2017 (Novomatic vs. Betsoft), ECLI:NL:RBDHA:2017:912	252
17.2.5	Rechtbank Rotterdam 22 augustus 2018 (ski-ongeval), ECLI:NL:RBROT:2018:7224	253
17.3	Netneutraliteit	254
17.3.1	Rechtbank Rotterdam 4 februari 2016 (HBO GO-app), ECLI:NL:RBROT:2016:810	254
17.3.2	Rechtbank Rotterdam 24 januari 2019 (datavrije muziek), ECLI:NL:RBROT:2019:414	255